

ES PILIEČIŲ TEISĖS ŠKOTIJOJE

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Šiame informaciniame biuletenyje pateikiama trumpa santrauka apie jus, kaip **ES piliečio**, teisę gauti išmokas ir socialinę darbo paramą Škotijoje. Šiame informaciniame biuletenyje teigiama, kad "ES piliečius" sudaro ES valstybių narių piliečiai, taip pat EEE valstybių (Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino) ir Šveicarijos piliečiai.

Šiame informaciniame biuletenyje taip pat pateikiama informacija apie teises jūsų **šeimoms narių**, kurie patys nėra ES piliečiai, ir kurių teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje įgijama iš jų santykių su ES piliečiu.¹

Po JK išstojimo iš Europos Sąjungos (Brexit) ES piliečių teisės Škotijoje pasikeitė keliais svarbiais aspektais.

ES piliečiai, gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d.

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, gyvenę JK 2020 m. gruodžio 31 d., galėjo pateikti prašymą pagal Nuolatinio gyventojų statuso suteikimo „EU Settlement Scheme“ [ES piliečių Apygyvendinimo Schema] (ESSS), kuriems galėjo būti suteiktas **Nuolatinio Gyventojų Statusas** (neterminuotas leidimas pasilikti) arba **Nenuolatinio Gyventojų Statusas** (ribotas leidimas pasilikti 5 metus).

Airijos piliečiams ir asmenims, turintiems neterminuotą leidimą pasilikti, kreiptis nereikėjo.

- ▶ Jei šiuo metu neturite suteikto leidimo pasilikti, galbūt galėsite pateikti prašymą pavėluotai pagal ESSS. Jei norite likti Škotijoje, turėtumėte skubiai kreiptis teisinės konsultacijos.
- ▶ Jei pateikėte prašymą pagal ESSS ir laukiate sprendimo ("dar neišnagrinėta paraiška"), jums bus išduotas **Paraiškos sertifikatas** kaip įrodymas, kad ši paraiška buvo pateikta. Jūs turite teisę likti Jungtinėje Karalystėje, kol bus priimtas sprendimas dėl jūsų

prašymo. Jei paraiška yra atmesta, jūs turite teisę likti JK tol, kol nebebus galima apskūsti šio sprendimo. Jūs turėsite **Paraiškos sertifikatą** kaip įrodymą, kad pateikėte šią paraišką.

ES Piliečiai, atvykę 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau

ES piliečiai ir jų šeimos nariai, pirmą kartą atvykę į Jungtinę Karalystę 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau, negali kreiptis dėl Nuolatinio Gyventojų Statuso ar Nenuolatinio Gyventojų Statuso.

Jūs galbūt esate atvykęs kaip **Trumpalaikis Lankytojas**. Jei norite pasilikti JK ilgiau nei šešis mėnesius, privalote kreiptis dėl **Ilagalaikės Vizos** suteikimo (pavyzdžiui, norint studijuoti, dirbti ar prisijungti prie šeimos nario).

ES piliečių šeimos nariai, kurie nėra ES piliečiai, gali atvykti į JK, jei turi ESSS šeimos leidimą arba JK išduotą biometrinių leidimų gyventi šalyje kortelę. Atvykę į JK, jie turėtų per tris mėnesius kreiptis į ESSS.

1. "Šeimos nariais" gali būti laikomi: jūsų sutuoktinis ar civilinis partneris, jūsų vaikai, anūakai ir provaikai iki 21 metų amžiaus, jūsų išlaikomi tėvai, seneliai ir proseneliai, kai kurie nesusituokę partneriai ir kiti išlaikomi giminių. (Išdavus "Home Office" [Namų Biurui] "išplėstinės šeimos nario" registracijos pažymėjimą).

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Ar aš turiu teisę gauti išmokas Škotijoje?

ES piliečiai galintys turėti teisę gauti išmokas:

ES Piliečiai turintys Nuolatinio Gyventojų Statusą

Turint Nuolatinio Gyventojų Statusą, tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir Jungtinės Karalystės pilietis, jūs turite teisę gauti bet kokias išmokas, atitinkančias nustatytus teisės kriterijus.

ES Piliečiai turintys Nenuolatinio Gyventojų Statusą

Jei jūs turite Nenuolatinio Gyventojų Statusą ar Paraiškos Sertifikatą, tai nesuteikia savaime jums galimybės gauti išmokas.

Tačiau, jei prašymo skirti išmoką pateikimo metu, jūs dirbate pakankamai valandų apmokamą darbą, jūs galite turėti teisę į kai kurias materialine padėtimi pagrįstas išmokas, pvz., universalų kreditą, būsto pašalpą (ir išmoką vaikui, jei turite vieną ar daugiau išlaikomų vaikų).

Arba jums gali būti suteiktas „retained worker status“ [išlaikytas darbuotojo statusas] nuo apmokamo darbo pabaigos, kol:

- ▶ Ieškote naujo darbo;
- ▶ Laikiniai negalite dirbti dėl sveikatos problemų; arba
- ▶ Esate lygiavertėse motinystės atostogose.

Taip yra todėl, kadangi **Right to Reside Test [teisės gyventi šalyje testas]**² yra vis dar taikomas asmenims, turintiems Nenuolatinio Gyventojų Statusą.³

Pagal jį taip pat galite turėti teisę gyventi kaip dirbančio ar turinčio išlaikytą darbuotojo statusą asmens šeimos narys.

2. Kadangi Jungtinėje Karalystėje laisvas judėjimas Europoje yra nebetaikomas, jūsų imigracijos statusas nebeprisilaiko nuo to, ar turite teisę gyventi šalyje. Tačiau teisė gyventi šalyje ir toliau yra svarbi nustatant teisę gauti materialine padėtimi pagrįstas išmokas. Šiuo atveju testas bus svarstomas pagal 2016 m. imigracijos (Europos ekonominės erdvės) taisyklės, galiojančias nuo 2020 m. gruodžio 31 d. ir atsižvelgiant į bet kokius pakeitimus.

3. Yra ir kitokių aplinkybių, kuriomis galėtumėte išlaikyti „teisės gyventi šalyje testą“, ir kitų išmokų, kuriomis jūs galėtumėte naudotis. Jei išmokos yra netaikomos, turėtumėte kreiptis patarimo, pavyzdžiui, į „Citizens Advice Bureau“ (Piliečių Konsultavimo Biuro).

ES Piliečiai turintys Paraiškos Sertifikatą

Jei esate pateikę prašymą pagal ESSS ir laukiate sprendimo, bei paraiškos pateikimo metu atitinkate „right to reside test“ [teisės gyventi šalyje testą] ir taip pat galite įrodyti, kad 2020 m. gruodžio 31 d. pasinaudojote teise gyventi šalyje, jūs galite turėti teisę gauti materialine padėtimi pagrįstas išmokas.

Jūs turite teisę tai daryti tol, kol jums yra suteiktas Nuolatinio Gyventojų arba Nenuolatinio Gyventojų Statusas (arba tol, kol nebegalėsite apskųsti dėl jūsų paraiškos atmetimo).

ES piliečiai neturintys teisės gauti išmokas:

ES Piliečiai, teisėtai gyvenę Jungtinėje Karalystėje 2020 m. gruodžio 31 d., kurie nėra pateikę prašymą pagal ESSS

Nuo 2020 m. liepos 1 d. jūs nebeturite teisės pasilikti Jungtinėje Karalystėje ir todėl jums yra taikoma sąlyga „no recourse to public funds“ (NRPF) „nėra išteklių valstybės lėšoms“. Tai reiškia, kad Škotijoje jūs neturite teisės gauti daugumos išmokų.

Jūs galbūt galite turėti teisę pateikti prašymą pavėluotai pagal ESSS. Jei norite likti gyventi JK, turėtumėte skubiai kreiptis teisinės konsultacijos.

ES Piliečiai atvykę pirmą kartą 2021 m. sausio 1 d. ar vėliau

ES piliečiams ir jų šeimos nariams, atvykstantiems kaip Trumpalaikiai Lankytojai arba asmenims turintiems Ilgalaike Vizą, po 2021 m. sausio 1 d. yra taikoma sąlyga „no resource to public funds“ (NRPF) [nėra išteklių valstybės lėšoms]. Todėl jie negali gauti daugumos išmokų Škotijoje.

Tačiau, įskaitant finansinę paramą ar paramą dėl būsto, jūs galite kreiptis pagalbos į savo vietinės valdžios instituciją (žr. toliau).

2023 m. sausio 1 d.

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Ar turiu teisę gauti socialinę paramą Škotijoje?

Visi ES Piliečiai (nepriklausomai, ar turite Nuolatinio Gyventojų Statusą ar Nenuolatinio Gyventojų Statusą, ar esate be statuso)

Jums gali būti suteikta teisė gauti kitokią reikalingą pagalbą, įskaitant finansinę paramą ar paramą dėl būsto, kreipiantis į vietinę valdžios instituciją, jei jūs esate:

- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir gyvenate vienas
- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir jums gresia skriauda ar smurtas, skurdas ar benamystės
- ▶ Buvęs priežiūros darbuotojas ar ketinantis palikti priežiūros darbą
- ▶ Jūsų šeimos nario globėjas
- ▶ Asmuo, turintis vaikų ir esate grėsmeje smurto, skurdo ar benamystės
- ▶ Suaugęs asmuo, kuriam gresia skriauda ar smurtas
- ▶ Asmuo, kuriam reikalinga papildoma parama dėl negalios, jūsų psichinės sveikatos, amžiaus, ar kitokio pažeidžiamumo (pvz., nėštumo)

Kiekvienas Škotijoje gyvenantis asmuo turi teisę kreiptis pagalbos į vietinę valdžios instituciją, nepriklausomai, koks yra jūsų migracijos statusas ar kiek laiko čia gyvenate.

Vietinė valdžios institucija privalo apsvarstyti jūsų prašymą ir, jei būtina, atlikti rašytinį įvertinimą, ar jie privalo suteikti jums pagalbą ir paramą.

Jei jums reikalinga skubi pagalba ir parama, pvz., jei jūs nesate saugus, kur esate apsistojęs, arba jūs esate skurstantis ir benamis, vietinės valdžios institucija gali būti įpareigota suteikti jums laikiną paramą ir apgyvendinimą, kol jie tiria jūsų aplinkybes.

Tačiau, atlikus įvertinimą ir atsižvelgiant į tai, ar jūs turite **teisę gyventi šalyje** ar ne, gali įtakoti sprendimą, ar/kaip vietinė valdžios institucija jums gali suteikti reikiamą pagalbą ir paramą.

Jei vietinės valdžios institucija nusprendžia, kad jūs neturite teisės gauti finansinės paramos ar būsto, ji privalo jums pateikti raštišką sprendimą. Jei raštiškas sprendimas nėra pateiktas arba, jei jūs nesutinkate su jų sprendimu, turėtumėte kreiptis pagalbos ir konsultacijos užginčyti šį sprendimą.

2023 m. sausio 1 d.

Kur galiu gauti daugiau paramos ar konsultacijos?

Norėdami gauti išsamesnę informaciją apie jūsų teisę gauti išmokas, būstą ir socialinio darbo paramą Škotijoje, arba, jei jums reikalinga pagalba suprasti savo teises:

- ▶ Skambinkite “ **EU Citizens Support Service**” [**ES Piliečių Paramos Paslaugos**] pagalbos linija “Citizens Advice Scotland” [Piliečių Konsultavimas Škotijoje] **0800 916 9847** (Pirmadieniais 9:00 - 17:00 val., Trečiadieniais 13:00 - 17:00 val, Penktadieniais 9:00 - 17:00 val.). Šiuo numeriu galite skambinti nedarbo valandomis ir palikti balso paštą) – arba galite rasti savo vietinį konsultavimo biurą :
<https://www.cas.org.uk/bureaux>
- ▶ Skaitykite informacines suvestines apie galimybę gauti išmokas Škotijoje:
 - **Citizens’ Rights Projec** [**Piliečių Teisių Projektas**]:
<https://citizensrightsproject.org/2022/05/30/learn-about-your-rights-as-a-migrant-in-the-uk-with-our-new-multilingual-factsheets/>
 - **Child Poverty Action Group Scotland** [**Vaikų Skurdo Kovos Grupė Škotijoje**]:
<http://www.cpag.org.uk/scotland/factsheets>
- ▶ Skaitykite vietinės valdžios institucijų rekomendacijas Škotijoje dėl pagalbos EEE piliečiams: teisės į išmokas ir paramos galimybės “**COSLA Migration Scotland**” [**COSLA Migracija Škotijoje**]:
<https://www.migrationscotland.org.uk/eea-factsheet-local-authorities>